

Received: 29/01/2024

Accepted: 13/02/2024

Published: 31/03/2024

Determining Mothers' Views in the Context of Parent-Child Relationships

Havva Tavukcuoğlu¹

Tavukcuoğlu, H. (2024). Determining Mothers' Views in the Context of Parent-Child Relationships. *International Journal of Education & Well-Being*, 2(1), 52-70. <https://doi.org/10.62416/ijwb-21>

Abstract

The purpose of this research is to determine the perspectives of mothers in the context of parent-child relationships. In this qualitative study, a semi-structured interview form was administered to participants. The study group consists of 20 mothers with children aged between 10 and 13, residing in North Cyprus, Lefkoşa. Since the perspectives of mothers were collected through semi-structured questions in this research, a qualitative data analysis method, content analysis, was adopted for data analysis. The MAXQDA 2020 program was used for the analysis of the obtained data. According to the perspectives of mothers, it was concluded that mothers are more responsible for issues such as the education and development of the child. According to mothers' views, a good childhood means their children being happy, peaceful, and spending quality time with parents. According to mothers, their children are experiencing a good childhood. However, some participating mothers mentioned that their children are experiencing a partially good childhood. Mothers' expectations for their children include having a good job, being respectful, loving, successful, having a happy home, and being happy. According to mothers, communication with their children is described as strong. Spending quality time with children is considered the most effective method according to maternal views to strengthen parent-child relationships. Additionally, according to mothers, positive communication, creating a safe environment, and listening can strengthen parent-child relationships. According to mothers' views, difficulties with their children often revolve around communication. In terms of the support needed for difficulties in parent-child relationships, maternal opinions prioritize providing education for parents.

Keywords: Child, Parent, Parent-Child Relationship, Mother

Ebeveyn- Çocuk İlişkileri Bağlamında Annelerin Görüşlerinin Belirlenmesi

Havva Tavukcuoğlu¹

Öz

Bu araştırmanın amacı ebeveyn- çocuk ilişkileri bağlamında annelerin görüşlerinin belirlenmesidir. Nitel yöntemin benimsendiği çalışmada katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu Kuzey Kıbrıs Lefkoşa'da yaşamakta olan 10- 13 yaş aralığında çocuk/çocuklara sahip olan 20 anne oluşturmaktadır. Verilerin analizinde bir nitel veri analiz yöntemi olan içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için nitel analiz programı olan MAXQDA 2020 programı kullanılmıştır. Annelerin görüşlerine göre çocuğun eğitimi, gelişimi vb. konulardan daha çok annelerin sorumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklarının mutlu olması, huzurlu olması, ebeveynlerce kaliteli zaman geçirilmesi anneler için iyi çocukluk anlamına gelmektedir. Annelerin görüşlerine göre çocukları iyi bir çocukluk geçirmektedirler. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan bazı anneler çocuklarının kısmen iyi bir çocukluk geçirdiklerini belirtmiştir. Annelerin çocuklarına yönelik beklentileri iyi iş sahibi olması, saygılı, sevgili ve başarılı olması, mutlu yuvası olması, mutlu olması, anne-baba ile ilgilenmesidir. Anne-çocuk iletişimleri katılımcılara göre güçlü bulunmuştur. Ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirmek adına

¹ İrsen Küçük Ortaokulu, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs, havvatavukcuoglu06@gmail.com, ORCID: 0009-0005-4559-0563

yapılabileceklerle yönelik kaliteli zaman geçirme en etkili yöntemdir. Bunun yanı sıra olumlu iletişim kurmak, güvenli ortam yaratmak ve dinlemek ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirebilir. Katılımcılara göre çocukları ile yaşadıkları güçlükle sıklıkla iletişimdir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinde yaşanan güçlüklerle yönelik ebeveynler için eğitim verilmesi ihtiyaç duyulan desteklerde ilk sırada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ebeveyn, Ebeveyn- Çocuk İlişkisi, Anne

Giriş

Aile, toplumun önemli ve en temel birimidir. Çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren ona yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli bakım ve desteğin sunulduğu, duygusal beklentilerinin karşılandığı, iletişim becerilerini öğrendiği birincil sosyal gruptur. Çocuklar, hayatlarının ilk anlarından itibaren kendilerini korumak ve ihtiyaçlarını karşılamak için ebeveynlerine ve ailelerine güvenirler. Ebeveynler çocuğun ilk ilişkilerini oluşturmakta ve bu ilk deneyimler çocuğun tüm hayatını şekillendirmektedir.

Her aile kendi kuralları ve gelenekleri olan benzersiz bir sistemdir. Çocuk aileye katıldığında bu sistemin bir parçası olur ve yavaş yavaş ona uyum sağlar. Çoğu toplumda, çocukları büyürken denetleyerek, öğretmek ve disipline ederek onları arzu edilen yönlerde eğitime sorumluluğu ana babalara verilmiştir. Çocuklar ahlaki değerleri, çoğu ebeveynliği içeren sosyalleşme süreci yoluyla öğrenirler. Ebeveynlik, evrimsel yatkınlıklar, genetik ve sosyo-kültürel faktörler arasındaki karmaşık etkileşimi içeren çift yönlü bir süreçtir (Grusec, 2011).

Bazı araştırmalar ebeveynlik uygulamalarının çocuk davranışları üzerinde karşılıklı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Lau vd., 2006). Örneğin, ebeveyn denetiminin çocuklarda davranışsal uyumun en güçlü yordayıcısı olduğu, ebeveyn bakımının ise dirençliliğin, yani değişime ve stresli olaylara sağlıklı bir şekilde uyum sağlama kapasitesinin en güçlü yordayıcısı olduğu bulunmuştur (Ngai vd., 2013). Çocukların iyilişu ile ilgili son araştırmalarda ortaya çıkan ebeveynlik tarzının bir yönü, bazı ebeveynlerin çocuklarıyla karşılıklı etkileşim biçimi geliştirme yeteneği etrafında yoğunlaşmaktadır. Örneğin; paylaşılan olumlu duygulanım ve karşılıklı sorumluluk (Maccoby, 2000) öne çıkan kavramlardır.

Ebeveynlik davranışları büyük ölçüde sosyal normlar ve beklentiler (topluluk, kültürel değerler ve bunların içinde yer aldığı ilgili sosyal ve yasal politikalar gibi) tarafından şekillendirilir. Kochanska ve arkadaşlarına göre (2007), annelerin kullandığı disiplin stratejilerinin davranışsal yasakların içselleştirilmesini yordamadığını ancak duygusal olarak sıcak anne-çocuk ilişkilerini yordadığını ortaya koymuştur. Ngai ve Cheung (2009), yüksek düzeyde anlayışla davranan ve daha demokratik ebeveyn-çocuk ilişkisine sahip olan ebeveynlerin daha yüksek düzeyde zihinsel sağlık, kimlik başarısı, davranışsal uyum, dayanıklılık ve akademik performans gösteren çocukları yetiştirme olasılığı olduğunu belirtmektedir.

Bugental ve Johnston (2000), ebeveynlerin kendi çocuklarıyla olan deneyimlerinin, genel ebeveyn inançlarından ziyade belirli bilişler (örneğin, belirli bir çocuğu yönetmede ebeveynlik yeterliliği duygusu) düzeyinde daha büyük bir etkiye sahip olabileceğini öne sürmektedir. Son kanıtlar artık sıcaklık ve kabul eksikliği, aşırı kontrol ve aşırı koruma ve yüksek düzeyde eleştiri ile karakterize edilen ebeveynlik tarzlarının çocuklarda olumsuz davranışlar için risk faktörleri olabileceğini göstermektedir (Wood vd., 2003).

Ebeveyn biliş ve davranışları üzerine yapılan çalışmalar büyük ölçüde annenin özelliklerine ve etkilerine odaklanmaktadır (Temel ve Türkoğlu, 2019). 18 yaşın altında çocukların bulunduğu haneler dikkate alındığında, ebeveynlik sorumluluklarının dağılımında cinsiyet farklılıkları bulunmaktadır; kadınlar genellikle çocuk bakımı sorumluluklarının çoğunu erkeklerden daha fazla üstlenmektedir (Carli, 2020; Zamarro ve Prados, 2021). Anneler, yaşamın erken dönemlerinde fiziksel ihtiyaçların karşılanması yanı sıra, çocuğun duygusal gelişiminde de merkezi bir öneme sahiptir (Hollenstein vd., 2017). Anne-çocuk etkileşimi, bebeklikten başlayan ve çocuğun uzun vadeli gelişimi için hayati öneme sahip olan bir etkileşim biçimidir. Anne bebek arasındaki ilişki bebeğin hem ruh sağlığı hem de fiziksel sağlığı hakkında önemli bir

yordayıcıdır (Farrel vd., 2017) Bowlby'e göre bebeğin zihinsel olarak sağlıklı büyüyebilmesi için bakımvereni ile her ikisinin de keyif aldığı sıcak, samimi ve sürekli bir ilişki içerisinde olmaları gerekir ve bu durum bağlanmanın temelini oluşturur (Bowlby, 1969). Bebeklik döneminde aşamalar halinde ortaya çıkan bağlanma, bireyin yaşamı boyunca etkisini sürdürmeye devam eder. Annenin çocuğun kişilik özellikleri, akademik başarısı, davranışları ve empati becerisi üzerindeki etkileri iyi bilinmektedir (Kazan ve Sarısoy, 2021). Erken çocukluk döneminde annenin çocuklar üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan uzun vadeli araştırmalar, özellikle dezavantajlı çocuklar için erken müdahale programlarının olumlu sonuçlar doğurabilecek etkili bir strateji olduğunu göstermiştir (Kağıtçıbaşı, Sunar ve Bekman, 2001). Ebeveynlik stillerini birlikte inceleyen araştırmalar, annelerin ebeveynlik stillerinin çocuklar üzerinde daha anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Sunar, 2009). Çocukta sosyal ilişkilerin geliştirilmesinde anne-çocuk ilişkisi büyük önem taşımaktadır. Anne-çocuk arasında kurulan sağlıklı ilişki, çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesine olanak tanır ve başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmasının temelini oluşturur. Çocuğuyla olumlu duygusal etkileşim kuran annenin çocukları, diğerlerine göre daha uyumlu bir kişilik geliştirirler. Anne-çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı olması, anne-çocuk arasında doğumun ilk günlerinde gelişen ve ilerleyen dönemlerde kesilen güven dolu bir bağımlılığa bağlıdır. Yaşamın ilk günlerinde annenin bebeğin yanında bulunması ve ihtiyaçlarının karşılanması temel güven duygusunun oluşmasına yardımcı olacaktır. Kendine güvenen bağımlılık geliştiren çocuklar, lider, sosyal anlamda ilgili, başkalarının ilgisini çeken, öğrenmeye istekli, çevresiyle ilgilenen ve gelecekte akranlarıyla işbirliği yapan bir kişi olarak tanımlanmaktadır (Gander ve Gardiner, 2001; Eryavuz, 2006).

Çocuklar, gelişimlerini ve öğrenmelerini desteklemek için bilinçli, bireysel ihtiyaçlara duyarlı ebeveynlerle güvenli ve olumlu ilişkiler kurduklarında en iyi şekilde gelişir ve öğrenirler. Çocukların pozitif duygusal sağlık ve genel ruhsal-zihinsel sağlıklarını destekleyen bakıma ihtiyaçları vardır. Bu, stresle başa çıkma, korkuları yenme ve hayal kırıklıklarıyla baş etme becerilerini içerir. Ebeveynler, bu davranışları yönetme konusunda temel bir rol oynarlar. Olumlu onaylamalar, sevgi ve saygı ileterek ve güvenlik duygusu sağlayarak bu rolü üstlenirler. Çocuk ilk bilgi ve becerileri anne ve babasından öğrenir. Özellikle annenin çocuğuna yönelik tutum ve davranışlarının çocuk üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri ömür boyu sürecektir. Anne-çocuk ilişkisi, çocuğun diğer bireylerle kuracağı ilişkilerde ve hayata karşı tutumlarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla anne ile çocuk arasında kurulacak sıcak ve sevgi dolu ilişki, çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesini sağlayacaktır. Bu nedenle, anne ile çocuk iletişimini ve ilişkileri anlamak, çocuğun gelişimi üzerindeki etkisini anlamak için önemlidir. Bu araştırmanın amacı, ebeveyn-çocuk ilişkileri bağlamında annelerin görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Veriler, yazar tarafından gerçekleştirilen yüz yüze derinlemesine yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmelerde katılımcıların deneyimlerine odaklanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak tanımlanabilen ergenlik döneminde, sorunların kolaylıkla çözebilmesi ve bu evrenin daha rahat aşabilmesi, geçmişteki olumlu aile ilişkilerine bağlıdır. Anne ve babasıyla başarılı iletişim kurabilen ergen, değer verildiğini hisseder, kendine güveni artar ve kendini daha iyi ifade eder, kişisel sorunlarını kolaylıkla çözebilir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011). Bu nedenle ön ergenlik olarak değerlendirilebilecek 10- 13 yaş aralığında çocuk/çocuklara sahip olan 20 anne araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan amaçlı örneklem tekniklerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler

Katılımcılar	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Çocuk Yaşı
K1	35	Önlisans	Ev hanımı	10
K2	37	Üniversite	Öğretmen	12
K3	40	Önlisans	Özel Sektör	13
K4	41	Yüksek Lisans	Kamu Görevlisi	12
K5	37	Üniversite	Özel Sektör	10
K6	43	Üniversite	Kamu Görevlisi	13
K7	35	Önlisans	Ev hanımı	10
K8	41	Üniversite	Öğretmen	11
K9	40	Üniversite	Kamu Görevlisi	12
K10	38	Üniversite	Özel Sektör	10
K11	43	Yüksek Lisans	Öğretmen	13
K12	37	Üniversite	Ev hanımı	11
K13	35	Üniversite	Kamu Görevlisi	10
K14	37	Önlisans	Öğretmen	11
K15	35	Üniversite	Ev hanımı	10
K16	43	Üniversite	Özel Sektör	13
K17	48	Üniversite	Özel Sektör	13
K18	42	Üniversite	Kamu Görevlisi	12
K19	39	Yüksek Lisans	Öğretmen	11
K20	35	Üniversite	Kamu Görevlisi	10

Tablo 2. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgilerin Dağılımı

Değişkenler	Frekans	Yüzde
Yaş	35	5
	37	4
	43	3
	41	2
	40	2
	38	1
	48	1
	42	1
	39	1
	Toplam	20
Eğitim Düzeyi	Üniversite	13
	Önlisans	4
	Yüksek Lisans	3
	Toplam	20
	Kamu Görevlisi	6
Meslek	Özel Sektör	5
	Öğretmen	5
	Ev hanımı	4
	Toplam	20
	10	7
Çocuk Yaşı	13	5
	12	4
	11	4
	Toplam	20
	100,00	100,00

Katılımcıların yaşları 35-43 yaş aralığında değişiklik göstermektedir. Katılımcıların onüçü üniversite mezunu, dördü önlisans ve üçü yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların altısı kamu görevlisi, beşi özel sektör çalışanı, beşi öğretmen ve dördü ev hanımıdır. Sahip oldukları çocukların yaşları incelendiğinde, yedi annenin çocuklarının yaşı 10, beş annenin çocuklarının yaşı 13, dört annenin çocuklarının yaşı 12 ve dört annenin çocuklarının yaşı 11'dir. Araştırmada gizlilik esası çerçevesinde katılımcılar K1, K2, ..., K20 şeklinde kodlanmıştır. Örnek ifadelerde ise soruların sırası konum 1, konum 2,... Konum 8 şeklinde kodlanmıştır. Konum 1 vb. kodlama

verilerin analiz edildiği MAXQDA programının özelliğidir ve girilen verilerin ait olduğu soruları göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı yarı yapılandırılmış görüşme sorularından oluşmaktadır. Görüşme formu oluşturulmadan önce literatür incelenmiş ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Çocuk gelişimi alanında 2 uzman, ölçme ve değerlendirme alanında 1 uzmandan görüşleri alınmıştır. Görüşme formunda demografik soruların yanında araştırmanın amacına uygun olarak 8 soru kullanılmıştır. Araştırma amacına uygun olarak çocuğun gelişimi ve eğitiminin ailede kimin sorumluluğunda olduğu, iyi bir çocukluk geçirip geçirmediği, iletişimlerinin nasıl olduğu, çocukları ile yaşadıkları güçlükler ve ihtiyaç duydukları desteklere yönelik sorular annelere yöneltilmiştir.

Verilerin toplanmasına başlamadan önce araştırmacı tarafından üniversite etik kuruluna başvurulmuş ve YDÜ/EB/2023/1075 numaralı onay alınmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından annelerin müsait oldukları zaman dilimlerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara çalışmanın amaçları, olası riskleri ve yararları anlatılmış olup, görüşmeler ortalama 40 dk. sürmüştür. Katılımcıların anonimliği, mahremiyeti korunmuştur. Katılımcılara yanıtlarının gizliliği konusunda güvence verilmiştir. Ayrıca katılımcılara bu çalışmaya katılımın gönüllü olduğu ve istedikleri zaman çekilebilecekleri bilgisi verilmiştir. Görüşmelerin kayıt altına alınması için katılımcılardan yazılı izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

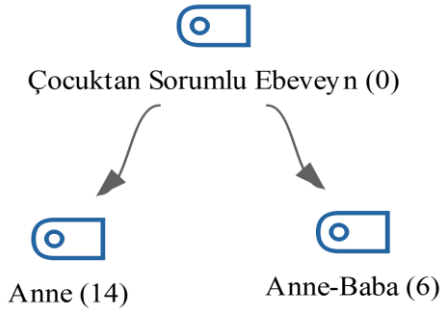
Veri analizi için içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır. Elde edilen veriler, kelimesi kelimesine yazıya geçirilmiş olup ve genel bir izlenim edinmek için birkaç kez okunmuştur. Görüşmelerden elde edilen metin satır satır okunmuş ve anlamlı birimlere (kelimeler, cümle veya paragraflar) bölünmüştür. Daha sonra kodlama çalışması yapılmıştır. Kodlar benzerlik ve farklılıklarına göre kategori ve alt kategorilere ayrılarak yeniden okunmuştur. Veri kodlamasını yazar gerçekleştirmiş ve alanında bir uzman kodlama sürecini denetlemiştir. Kodlama konusunda anlaşmazlık olduğu durumlarda, yazar ve uzman bir uzlaşmaya varıncaya kadar kodları tartışıp müzakere etmişlerdir. Veri analizi, veri toplama işlemiyle sürekli ve eş zamanlı olarak yapılmış, veriler ile oluşturulan kodlar sürekli olarak karşılaştırılmıştır. Verilerin yönetimi için de MAXQDA 20 yazılımı kullanılmıştır. Verilerin geçerlik ve güvenirlik hesaplamasında Miles ve Huberman'ın (1994) "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" formülü kullanılmıştır. Benzerlik oranı % 94 oranında hesaplanmış, yazar ve uzman görüş birliği içerisinde oldukları görülmüştür.

Bulgular

Bu araştırmanın amacı ebeveyn- çocuk ilişkileri bağlamında annelerin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu kapsamda yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur.

Çocuktan Sorumlu Ebeyene Yönelik Anne Görüşleri

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 1. Çocuktan Sorumlu Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 3. Çocuktan Sorumlu Ebeyene Yönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde(%)
Anne	14	70,00
Anne-Baba	6	30,00
TOPLAM	20	100,00

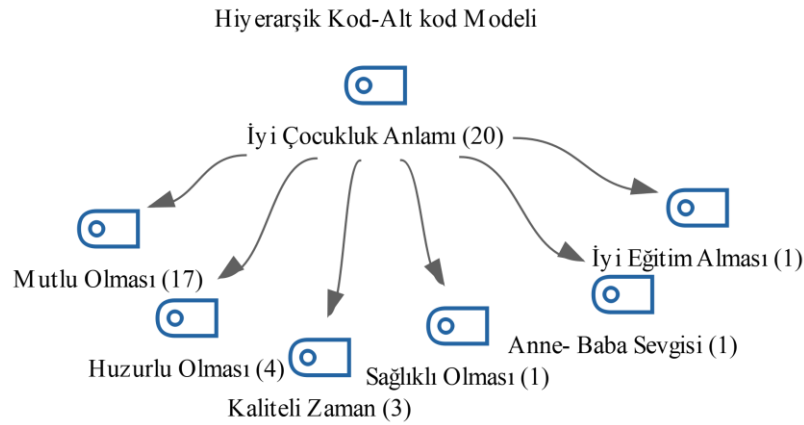
Şekil 1 ve Tablo 3’te görüldüğü üzere annelerin görüşlerine göre çocuğun eğitimi, gelişimi vb. konulardan daha çok anneler (n=14) sorumludur. Hem anne hem babanın sorumluluk aldığını belirten anne sayısı 6’dır.

Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Anne olarak ben daha çok takip ediyorum.” (K5, Konum 1)

“İkimiz de farklı alanlarda yada bazen aynı noktalarda destek olmaya çalışıyoruz. Anne-baba olarak ortak kararlar almaya çalışıyoruz.” (K10, Konum 1)

İyi Çocukluğun Anlamına Yönelik Anne Görüşleri

Şekil 2. İyi Çocukluk Anlamı Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 4. İyi Çocukluğun Anlamına Yönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde (%)
Mutlu Olması	17	62,96
Huzurlu Olması	4	14,81
Kaliteli Zaman	3	11,11
İyi Eğitim Alması	1	3,70
Anne- Baba Sevgisi	1	3,70
Sağlıklı Olması	1	3,70
TOPLAM	27	100,00

Şekil 2 ve Tablo 4’de görüldüğü üzere annelerin görüşlerine göre iyi çocukluğun anlamına yönelik 6 alt kod elde edilmiştir. Bunlar; mutlu olması, huzurlu olması, kaliteli zaman geçirmesi, iyi eğitim alması,

anne- baba sevgisi ve sağlıklı olmasıdır. Belirtilme sıklıkları dikkate alındığında çocuklarının mutlu olması (n=17) anneler için iyi çocukluk anlamına gelmektedir.

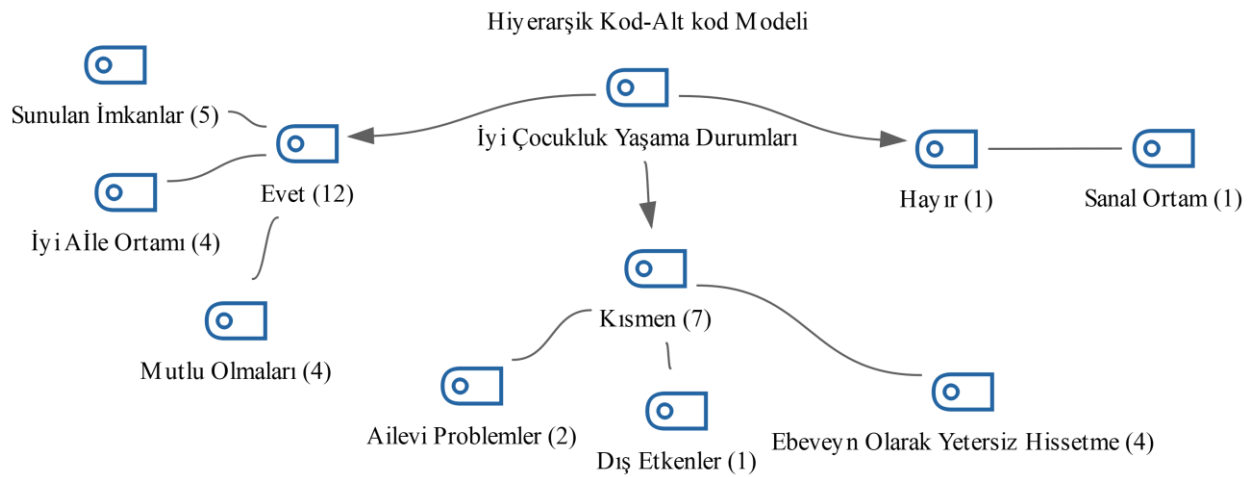
Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

2) “Benim çocuklarım mutlu ve sağlıklıları yerindeyse huzurlularsa tamamdır.” (K15, Konum 2)

“Bence iyibir cocukluk ilk olarak anne baba sevgisinden geçer.” (K5, Konum 2)

“Geçmiş andıklarında mutlu huzurlu bir tebessüm içinde gülümseme belirmesi. Bedenen ve ruhen huzurlu olmaları.” (K8, Konum 2)

Çocuğun İyi Çocukluk Yaşama Durumuna Yönelik Anne Görüşleri

Şekil 3. İyi Çocukluk Yaşama Durumları Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 5. Çocuğun İyi Çocukluk Yaşama Durumuna Yönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde (%)
Evet	12	60,00
Kısmen	7	35,00
Hayır	1	5,00
TOPLAM	20	100,00

Şekil 3 ve Tablo 5’te görüldüğü üzere annelerin görüşlerine göre çocukları iyi bir çocukluk (n=14) geçirmektedirler. Bunun yanı sıra 7 anne çocuklarının kısmen iyi bir çocukluk geçirdiklerini belirtmiştir. 1 anne ise çocuğunun kötü bir çocukluk geçirdiğini belirtmiştir. Şekil 1 incelendiğinde çocuklarının iyi bir çocukluk geçirdiğini düşünen anneler sunulan imkanlar, iyi aile ortamı ve mutlu olmalarından dolayı olduğunu ifade etmişlerdir. Kısmen olduğunu belirten annelerin görüşlerinden elde edilen veriler ise ailevi problemlerin, dış etkenlerin ve ebeveyn olarak

yetersiz hissetmelerinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Hayır diyen anneye göre ise sanal ortamdan dolayı çocuğunun iyi bir çocukluk geçiremediğini belirtmiştir.

Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Evet. Mutlu olduklarını görebiliyorum.” (K2, Konum 3)

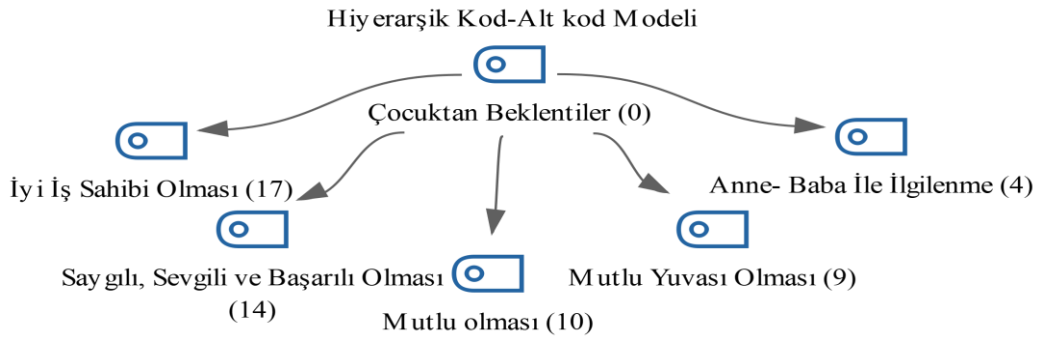
“Yaşıyor huzurlu bir aile ortamı var onlara karşı anlayışlı olmaya çalışıyoruz. Onların isteklerini de dinlemeye anlamaya çalışıyoruz.” (K4, Konum 3)

“Belki. Önce benim kendimi yeniden inşa etmem gerek. Tepkisel davranıyorum. Bunu öğrenmişim; düzeltmeye çalışıyorum. Zaman zaman bu durum zorluk yaratıyor. Onun dışında elimden geleni yapıyorum..” (K9, Konum 3)

“Hayır. Yaşadığımız ailesel problemlerden dolayı iyi bir cocukluk yaşayamıyor.” (K13, Konum 3)

“Bizim zamanımıza baktığınız da çocukluk vardı. Şimdi daha çok sanal cocukluk internet cocuğu.” (K5, Konum 3)

Çocuklarından Beklentilerine Yönelik Anne Görüşleri

Şekil 4. Çocuktan Beklentiler Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 6. Çocuklarından Beklentilerine Yönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde (%)
İyi İş Sahibi Olması	17	31,48
Saygılı, Sevgili ve Başarılı Olması	14	25,93
Mutlu Yuvası Olması	10	18,52
Mutlu olması	9	16,67
Anne- Baba İle İlgilenme	4	7,41
Toplam	54	100,00

Şekil 4 ve Tablo 6’da görüldüğü üzere annelerin çocuklarına yönelik beklentilerinden 5 alt kod elde edilmiştir. Bunlar; iyi iş sahibi olması, saygılı, sevgili ve başarılı olması, mutlu yuvası olması, mutlu olması, anne-baba ile ilgilenmesidir. Belirtilme sıklıkları dikkate alındığında annelerin çocuklardan en çok iyi iş sahibi olmalarına yönelik (n=17) beklentilerinin olduğu söylenebilir. Saygılı, sevgili ve başarılı olması (n=14) bir diğer beklentidir. Annelerin daha çok çocuklarının bireysel yönlerine yönelik beklentiler içinde olduğu söylenebilir. Mutlu yuvası olması (n=10), ve mutlu olmasıda (n=9) sıklıkla belirtilen diğer beklentilerdir. Bu beklentilerin

yine çocukların bireysel yönlerine yönelik beklentiler olduğu ifade edilebilir. Anne- baba ile ilgilenme (n=4) annelerin kendilerine yönelik beklentisi şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

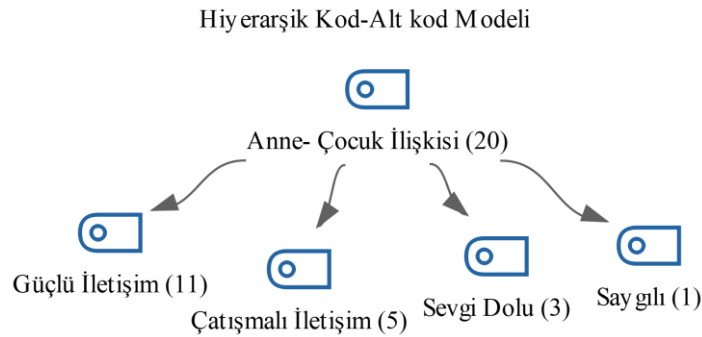
“ Kızımın başarılı olmasını isterim. İyi bir işi olsun. Mutlu olacağı bir işi ve ailesi olsun.” (K2, Konum 4)

“Zamanında da bizimle ilgilen biri olsun. Saygılı terbiyeli iyi bir insan olsun.” (K4, Konum 4)

“Ne bekleyebilirim ki ondan. Mutlu olsun her zaman. Mutlu yuvası olsun, iyi bir işi olsun isterim.” (K9, Konum 4)

“Başarılı, saygılı olsun. İyi bir mesleği olsun ki kendi kendine yetebilsin her zaman. Biz ona her zaman destek oluruz ama iyi işi olursa her zaman ayakta kalır.” (K17, Konum 4)

Anne- Çocuk İlişkisine Yönelik Anne Görüşleri

Şekil 5. Anne- Çocuk İlişkisi Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 7. Anne- Çocuk İlişkisine Yönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde (%)
Güçlü İletişim	11	55,00
Çatışmalı İletişim	5	25,00
Sevgi Dolu	3	15,00
Saygılı	1	5,00
Toplam	20	100,00

Şekil 5 ve Tablo 7’de görüldüğü üzere annelerin görüşlerine göre çocukları ile iletişimlerinin güçlü (n=11) olarak açıklandığı ifade edilebilir. Annelerin görüşlerine göre anne-çocuk ilişkilerini; çatışmalı iletişim (n=5), sevgi dolu (n=3) ve saygılı (n=1) olarak belirtmişlerdir.

Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

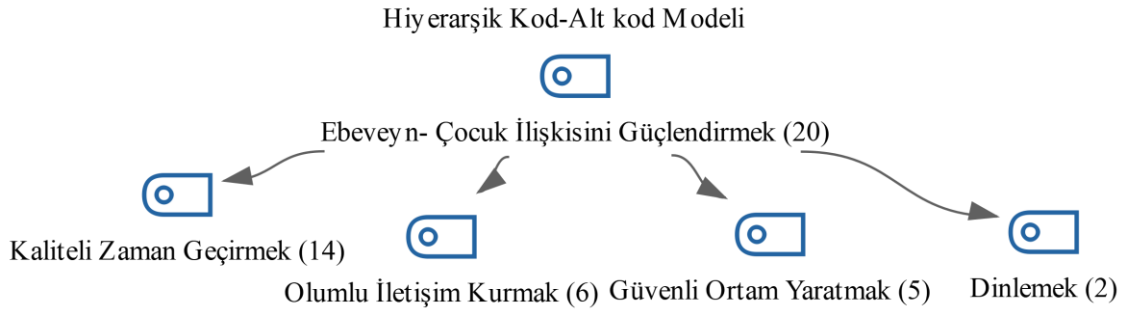
“Her zaman sevgi doluyuz. Hiçbir sebep yokken çocuğum bana sarılıp , öpüp beraber oyun oynayıp film izleme keyfi yapıyoruz.” (K2, Konum 5)

“Herzaman kızıma en yakın arkadaşım sensin derim. İnsan en yakın arkadaşıyla herşeyi konuşur,biz de herşeyi konuşabiliriz,her konuda dertleşebiliriz,birbirimize küçük sırlar verebiliriz mesela.” (K6, Konum 5)

“Genelde iyi ama bazen zorlu oluyor. Her zaman istediğini yaptırmak için çok direnip inat yapıyor, ısrar ediyor. Bu da beni ve ortamı geriyor.” (K16, Konum 5)

“Bence çok iyi. Örnek her ne okursa olsun gelip söylerler, onları oturup dinlerim karşılıklı sohbet ederiz.” (K14, Konum 5)

Ebeveyn- Çocuk İlişisini Güçlendirebilmek İçin Yapılabileceklerle Yönelik Anne Görüşleri

Şekil 6. Ebeveyn- Çocuk İlişisini Güçlendirme Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 8. Ebeveyn- Çocuk İlişisini Güçlendirebilmek İçin Yapılabileceklerle Yönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde (%)
Kaliteli Zaman Geçirmek	14	51,85
Olumlu İletişim Kurmak	6	22,22
Güvenli Ortam Yaratmak	5	18,52
Dinlemek	2	7,41
TOPLAM	27	100,00

Şekil 6 ve Tablo 8’de görüldüğü üzere ebeveyn- çocuk ilişkisini güçlendirmek adına yapılabileceklerden 4 alt kod belirlenmiştir. Belirtilme sıklıkları dikkate alındığında kaliteli zaman geçirmek (n=14) anne görüşlerine göre en etkili yöntemdir. Olumlu iletişim kurmak (n=6), güvenli ortam yaratmak (n=6) ve dinlemek (n=2) ebeveyn- çocuk ilişkisini güçlendirebilir.

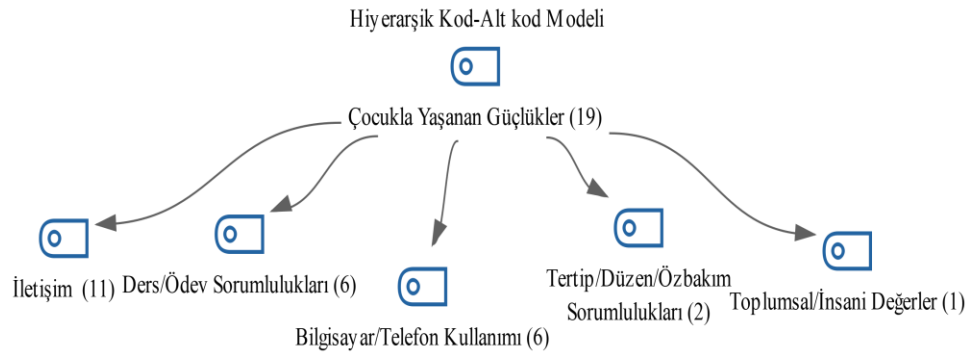
Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Çocuğa zaman ayırıp kaliteli zaman geçirilebilir. Çocuğu her gün dinlemek gerekli. Söylediği herşey bize küçük mesajlar veriyor aslında.” (K2, Konum 6)

“Bence çocuklarımızla ilişkimizi onlarla güzel vakit geçirerek,birlikte eğlenerek,arkadaş ortamında,yasaklar sınırlar olmadan birbirimize karşılıklı güvenerek güçlü tutabiliriz.” (K6, Konum 6)

“Kesinlikle karşılıklı güven sevgi. Herkes çocuğunu sever zaten. Ebeveynler çocuklarına güven vermeil. Çocuklar ebeveynlerine güvenirlerse bütün olumsuzluklar büyümeden çözülür.” (K15, Konum 6)

Ebeveyn- Çocuk İlişisinde Yaşanan Güçlüklerle Yönelik Anne Görüşleri

Şekil 7. Ebeveyn- Çocuk İlişisinde Yaşanan Güçlükler Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 9. Ebeveyn- Çocuk İlişisinde Yaşanan Güçlüklerle Yönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde (%)
------------	------------------------	-----------

İletişim	11	42,31
Ders/Ödev Sorumlulukları	6	23,08
Bilgisayar/Telefon Kullanımı	6	23,08
Tertip/Düzen/Özbakım Sorumlulukları	2	7,69
Toplumsal/İnsani Değerler	1	3,85
TOPLAM	26	100,00

Şekil 7 ve Tablo 9’da görüldüğü üzere annelerin görüşlerine göre çocukları ile yaşadıkları güçlükler göre 5 alt kod elde edilmiştir. Belirtilme sıklığına göre yaşanan güçlük sıklıkla iletişimsizdir (n=11). Ders/ödev sorumlulukları (n=6) ile bilgisayar/telefon kullanımında (n=6) sıklıkla yaşanan güçlükler arasındadır.

Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

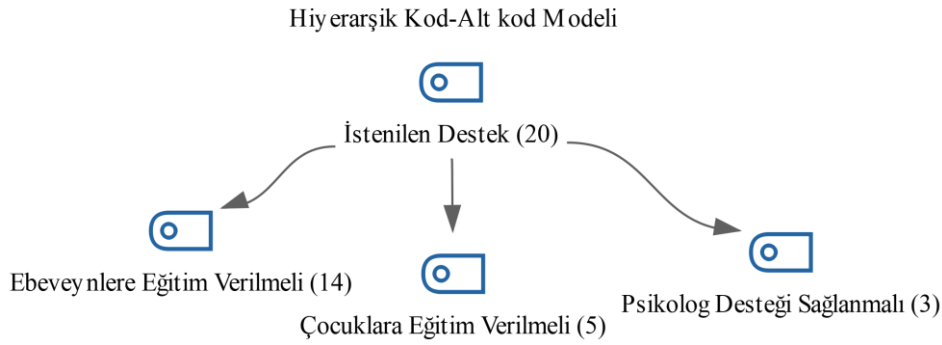
“Kızım rahat ödev yapmak ders çalışmak istemiyor. Ben endişeleniyorum başarısız olacak diye. Tartışmalarımız oluyor bu sebeple. Sonra değer mi diye düşünüyorum.” (K4, Konum 7)

“Oğlum 13 yaşında ve ergen olma yaşında nasıl iletişim kurmam gerekir bu konuda kendime çok dert ediyorum.” (K5, Konum 7)

“Çocukların ebevenlerin sınırlarını aşıyorlar ve arada kuralsızlık sinir ihlali olduğundan ilişkiler de bir çıkmaza giriliyor...Şahsen ben bu problemi yaşıyorum bu nedenle her istediğini yaptırmaya çalışan bir çocuk büyüyor karşımda.” (K20, Konum 8)

“Akıl verilmesinden hoşlanmaz ve herşeyi en iyi kendi bildiğini düşünüyor.. Genelde açık sözlü olmak ile saygısızlığı karıştırabiliyor. Bu konularda iletişim kurmak güçleşebiliyor.” (K18, Konum 7)

Ebeveyn- Çocuk İlişkisinde Yaşanan Güçlükler İçin İhtiyaç Duyulan DesteklereYönelik Anne Görüşleri

Şekil 8. Ebeveyn- Çocuk İlişkisinde Yaşanan Güçlükler İçin İhtiyaç Duyulan Destek Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli MAXQDA Verisi

Tablo 10. Ebeveyn- Çocuk İlişkisinde Yaşanan Güçlükler İçin İhtiyaç Duyulan DesteklereYönelik Anne Görüşleri

Alt Kodlar	Belirtilme Sıklığı (n)	Yüzde (%)
Ebeveynlere Eğitim Verilmeli	14	63,64
Çocuklara Eğitim Verilmeli	5	22,73
Psikolog Desteği Sağlanmalı	3	13,64
TOPLAM	22	100,00

Şekil 8 ve Tablo 10’da görüldüğü üzere ebeveyn- çocuk ilişkisinde yaşanan güçlükler için ihtiyaç duyulan desteklereyönelik anne görüşlerinde üç alt kod elde edilmiştir. Belirtilme sıklıkları

dikkate alındığında ebeveynler için eğitim verilmesi (n=14) ihtiyaç duyulan desteklerde ilk sırada yer almaktadır. Çocuklara eğitim verilmesi (n=5) ve psikolog desteği (n=3) vurgulanan diğer kodlardır.

Katılımcıların görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Anne baba okullarının çoğalması ve en önemlisi katılımın mecbur olması. Gelende babalar bu konuda daha kapalı. Bizim evde öyle. Anne- baba ortak tavrı önemli çocuk üzerinde. Bazen anne baba arasındaki anlaşmazlık yüzünden malesef çocuk zarar görüyor.” (K18, Konum 8)

“Keşke evlenmeden önce anne- baba nasıl olunur gibi bir eğitim alsaydım. Hatta bu herkes için zorunlu olsa. İnsan yaşamadan sadece kitaptan okuyarak öğrenemiyor. Sanırım benim psikolojik desteğe ihtiyacım var. Dstek verilse keşke.” (K9, Konum 8)

“Okulda davranışlar ve karakteri olumlu yönde etkileyecek dramalarla desteklenebilir.” (K2, Konum 8)

Analizlerden Elde Edilen Kod ve Kelime Bulutu

Şekil 10. Kod Bulutu MAXQDA Verisi

Şekil 10’da araştırma kapsamında elde edilen verilerden analiz sonucu ortaya çıkan kodlar yer almaktadır. Belirtme sıklıkları yüksek olan “mutlu olması, iyi iş sahibi olması, ebeveynlere eğitim verilmeli, kaliteli zaman geçirmek, saygılı, sevgili ve başarılı olması ve iletişim”dir. Ortaya çıkan kod bulutunda göstermektedir ki anneler çocukluğu mutluluk olarak tanımlamakta, çocuklardan iyi iş sahibi olması ve saygılı, sevgili ve başarılı olması beklentileri mevcuttur. Çocuklarla yaşadıkları güçlüklerden biri

iletişimdir ve bunları çözebilmek adına çözüm önerileri kaliteli zaman geçirmektir. Anneler aynı zamanda ebeveyn eğitimlerine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Şekil 11. Kelime Bulutu MAXQDA Verisi

Tablo 11. Kelime Sıklığı Analiz Verileri MAXQDA Verisi

Sözcük	n	%
mutlu	32	2,12
iyi	28	1,86
anne	26	1,72
çocukluk	14	0,93
kaliteli	11	0,73
baba	10	0,66
vakit	10	0,66
güzel	9	0,60
iyi	8	0,53
biraz	7	0,46
cok	7	0,46
çocuk	7	0,46
kızım	7	0,46
çalışıyoruz	6	0,40
çocuklar	5	0,33
elimden	5	0,33
fazla	5	0,33
geçirmek	5	0,33
huzurlu	5	0,33
olması	5	0,33
olmasını	5	0,33
oyun	5	0,33
saygılı	5	0,33
aile	4	0,27
arkadaş	4	0,27
bence	4	0,27
ediyorum	4	0,27
güven	4	0,27
herşeyi	4	0,27
karşılıklı	4	0,27
konuda	4	0,27
onları	4	0,27
rahat	4	0,27

MAXQDA 2020 programının kelime bulutu analiz sonuçlarına göre en sık kullanılan kelimeler (*Toplam 1145 kelimeden 33 kelime ile tüm genel yüzdelerden % 027'ye kadar olan kelimeler tabloda gösterilmiştir*) yukarıdaki şekilde görülmektedir. Araştırma ile ilgili bağlantılı olan en sık kullanılan kelimelerin başında “mutlu, iyi, anne, çocukluk, kaliteli, baba, vakit, güzel” gelmektedir.

Tartışma

Bu araştırmanın amacı ebeveyn- çocuk ilişkileri bağlamında annelerin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda elde edilen veriler sonucu annelerin görüşlerine göre çocuğun eğitimi, gelişimi vb. konulardan daha çok annelerin sorumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eser ve Yazgın'ın (2023) Kuzey Kıbrıs'ta gerçekleştirdiği araştırmada bu araştırma bulgusunu destekler nitelikte bir sonuç elde etmişlerdir. Çocukların gelişiminden ve eğitiminden sadece anneler sorumlu tutulmamalıdır, anneler kadar babalar da çocukların üzerinde önemli etkilere sahiptir (Mercan ve Tezel Şahin, 2017; Uzun, Simsar ve Karaca, 2019). Çocuklarının gelişim ve bakımına babalar annelerle eşit katılım sağladığında, çocuklar akademik olarak daha başarılı, kendine yetebilen, özgüvenli, empati kurabilen ve sosyal ilişkilerde başarılı olmak gibi istenilen özelliklere sahip olmaktadır (Gözübüyük ve Özbey, 2020). Baba katılımındaki artış ile çocukların yaşam doyumlarında, motivasyon ve mutluluk düzeylerindeki artış doğru ilişkilidir (Kuzucu, 2011).

Annelerin görüşlerine göre iyi çocukluğun anlamına yönelik çocuklarının mutlu olması, huzurlu olması, ebeveynlerce kaliteli zaman geçirilmesi anneler için iyi çocukluk anlamına gelmektedir. Annelerin görüşlerine göre çocukları iyi bir çocukluk geçirmektedirler. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan bazı anneler çocuklarının kısmen iyi bir çocukluk geçirdiklerini belirtmiştir. Çocuklarının iyi bir çocukluk geçirdiğini düşünen anneler sunulan imkanlar, iyi aile ortamı ve mutlu olmalarından dolayı olduğunu ifade etmişlerdir. Kısmen olduğunu belirten annelerin görüşlerinden elde edilen veriler ise ailevi problemlerin, dış etkenlerin ve ebeveyn olarak yetersiz hissetmelerinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Çocuk ve çocukluğun doğru bir şekilde tanımlanması ve tarih boyunca geçirdiği değişimlerin incelenmesi, çocuğa yönelik algıları, tutumları ve uygulamalardaki yanlışların düzeltilmesine katkı sağlayarak mutlu çocukların ve dolayısıyla mutlu toplumların oluşmasını destekleyecektir (Sağlam ve Aral, 2016). Çocuğa atfedilen anlam, çocuklarla kurulan ilişkileri ve sağlanan fırsatları belirler (Erbil, 2016). Algılamının kişinin beklentilerinden büyük ölçüde etkilendiği (Senemoğlu, 2010) ve ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşimlerinin çocuğa yönelik beklentileri şekillendirdiği göz önünde bulundurulduğunda (Başay ve Aksoy, 2017), ebeveynlerin çocuklara dair beklenti, tutum ve etkileşimlerinin çocuk kavramına yükledikleri anlamla yakından ilişkili olduğu açıkça anlaşılabacaktır. Bu noktaya ek olarak, ebeveynlerin çocuklarla ilgili algısının sadece ebeveynin çocuğa yönelik duygularını, davranışlarını ve tutumlarını etkilemekle kalmadığını, aynı zamanda çocuğun sahip olacağı duyguları, davranışları ve tutumları da etkilediğini belirtmek önemlidir (Tezel Şahin ve Cevher, 2007).

Annelerin çocuklarına yönelik beklentileri iyi iş sahibi olması, saygılı, sevgili ve başarılı olmaları, mutlu yuvası olması, mutlu olması, anne-baba ile ilgilenmesidir. Annelerin daha çok çocuklarının bireysel yönlerine yönelik beklentiler içinde olduğu söylenebilir. Anne- baba ile ilgilenme annelerin kendilerine yönelik beklentisi şeklinde yorumlanabilir. Türkiye'de olduğu gibi dünya genelinde de, zamanla yaşanan sosyal ve ekonomik değişimler, Türk aile yapısının da değişmesine neden olmuştur (Bayer, 2013). Bu değişim, geleneksel aile modelinin yerini çekirdek aile modeline bırakmasıyla görülmektedir. Aile yapısındaki bu farklılaşma, ebeveynlerin ve çocukların algı ve rollerinde değişikliklere yol açmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Ataca, 2005). Çekirdek aile yapısında, çocukların aileye olan maddi katkılarına olan beklentiler azalmış ve bireysel başarıları daha çok önemsenmeye başlanmıştır (Sunar ve Fişek, 2005). Kısacası, çekirdek aile

yapısında, çocukların aileye maddi katkılarından ziyade kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler olmaları vurgulanmaktadır (Kağıtçıbaşı, Sunar ve Bekman, 2001; Sunar, 2002). Günümüzde aile yapısındaki değişim, ebeveyn rollerinin yeniden şekillenmesinin yanı sıra, çocukların aile içindeki konumunu, sorumluluklarını ve değerlerini de etkilemiştir. Artık çocuklar, korunmaya muhtaç varlıklar olarak değil, kendi başlarına ayakta durabilecek bireyler olarak görülmektedirler (Yurtsever Kılıçgün, 2015).

Annelerin görüşlerine göre çocukları ile iletişimlerinin güçlü olarak açıklandığı ifade edilebilir. Ebeveyn- çocuk ilişkisini güçlendirmek adına yapılabilecekler için kaliteli zaman geçirme anne görüşlerine göre en etkili yöntemdir. Bunun yanı sıra annelerin görüşlerine göre; olumlu iletişim kurmak, güvenli ortam yaratmak ve dinlemek ebeveyn- çocuk ilişkisini güçlendirebilir. Annelerin görüşlerine göre çocukları ile yaşadıkları güçlük sıklıkla iletişimsizdir. Ders/ödev sorumlulukları ile bilgisayar/telefon kullanımında sıklıkla yaşanan güçlükler arasındadır. Ebeveyn- çocuk ilişkisinde yaşanan güçlükler için ihtiyaç duyulan desteklere yönelik anne görüşlerinde ebeveynler için eğitim verilmesi ihtiyaç duyulan desteklerde ilk sırada yer almaktadır. Çocuklara eğitim verilmesi ve psikolog desteği vurgulanan diğer görüşlerdir. Ebeveyn-çocuk ilişkisini tartışırken aile yapısının gözden kaçırılmaması gereken temel bir yönü, iletişimsizdir. İletişim, sosyal ilişkilerin motorudur ve tüm ilişkilerin bir gerekliliğidir. Dinlemeyi, ulaşılabilirliği, anlayışı, karşılıklı saygıyı ve duyguyu içerir. Temelde iletişim kurmak, nasıl verileceğini ve nasıl alınacağını bilmek anlamına gelir. Ebeveyn-çocuk ilişkisi söz konusu olduğunda iletişim hayati bir rol oynar; ebeveynlerle çocuklar arasındaki ilişkiyi kurar ve sürdürür, ebeveynlerle çocuklar arasındaki etkileşimi güçlü ve etkili kılar, ebeveynlerle çocuklar arasında anlayış ve karşılıklı kabul oluşmasına önemli katkı sağlar. Bu, ebeveynler çocuklarıyla ne kadar çok iletişim kurarsa, çocukların da iletişim becerilerini (yani etraflarındaki insanlarla iyi ilişkiler) o kadar geliştireceği anlamına gelir. Ngai ve diğerleri (2013), ebeveyn-çocuk etkileşiminde iletişimin, özellikle de ebeveynlerin çocuklarına önemli yaşam değerlerini aktarmanın daha iyi yollarını bulmak istemeleri durumunda çok önemli olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, güven ve saygıyla dolu iyi bir ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocukların özerkliğini artırabilir ve gelişimsel görevleri yerine getirmeleri için onlara yeterli desteği sağlayabilir (Lai ve McBride-Chang, 2001). Ngai ve arkadaşları tarafından yürütülen bir çalışmada (2013), sonuçlar ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine ebeveyn gözetimi ve ebeveyn bakımından daha fazla katkı sağladığını ortaya çıkarmıştır.

Ebeveynlerin çocukla geçirdiği zamanın, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkide önemli bir rolü vardır. Patricia-Luciana Runcan (2011) çocukla geçirilen zaman faktörünü incelemiş ve özellikle ebeveynin çocuğa yeterli zaman ayırdığı durumlarda çocukla geçirilen zamanın ebeveyn-çocuk arasındaki iletişimi olumlu yönde etkilediğini bulmuştur. Çocukların yalnızca kaygılarını azaltmakla kalmaz (Kerns ve Brumariu, 2014 ; Bradford vd., 2008), ahlaki davranışlarını şekillendirir (Grusec ve diğerleri, 2014) aynı zamanda sosyalleşmelerini de artırır (Malczyk ve Lawson, 2017) ve akademik başarılarına katkıda bulunur. Çocuklar ebeveynleriyle etkileşime girdiklerinde duygusal destek alabilirler ve ebeveynleri tarafından saygı duyulduğunu ve sevildiğini hissetme olasılıkları daha yüksektir. Ebeveynlerle etkileşimler, ilişkinin ve kişisel yeterliliğin gelişmesi için rahat bir atmosfer yaratılmasına yardımcı olur (Pempek, 2017). Araştırmalar çocuğun normal gelişimi için ebeveyn ile çocuk arasındaki iyi bir besleyici ilişkinin, o çocuğun gelecekteki sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimini şekillendirdiğini de öne sürmektedir (Antonucci vd., 2004). Gerekli ilişki ve yeterlilik mevcut olduğunda çocuklar bağımsız olarak karar verebilir ve görüşlerini psikolojik olgunlukla ifade edebilirler, bu da kişisel özerkliklerinin gelişmesiyle sonuçlanır (Karabanova ve Poskrebsheva, 2013).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı ebeveyn- çocuk ilişkileri bağlamında annelerin görüşlerinin

belirlenmesidir. Bu bağlamda elde edilen veriler sonucu annelerin görüşlerine göre çocuğun eğitimi, gelişimi vb. konulardan daha çok annelerin sorumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin görüşlerine göre iyi çocukluğun anlamına yönelik çocuklarının mutlu olması, huzurlu olması, ebeveynlerce kaliteli zaman geçirilmesi anneler için iyi çocukluk anlamına gelmektedir. Annelerin görüşlerine göre çocukları iyi bir çocukluk geçirmektedirler. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan bazı anneler çocuklarının kısmen iyi bir çocukluk geçirdiklerini belirtmiştir. Çocuklarının iyi bir çocukluk geçirdiğini düşünen anneler sunulan imkanlar, iyi aile ortamı ve mutlu olmalarından dolayı olduğunu ifade etmişlerdir. Kısmen olduğunu belirten annelerin görüşlerinden elde edilen veriler ise ailevi problemlerin, dış etkenlerin ve ebeveyn olarak yetersiz hissetmelerinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Annelerin çocuklarına yönelik beklentileri iyi iş sahibi olması, saygılı, sevgili ve başarılı olması, mutlu yuvası olması, mutlu olması, anne-baba ile ilgilenmesidir. Annelerin daha çok çocuklarının bireysel yönlerine yönelik beklentiler içinde olduğu söylenebilir. Anne- baba ile ilgilenme annelerin kendilerine yönelik beklentisi şeklinde yorumlanabilir.

Annelerin görüşlerine göre çocukları ile iletişimlerinin güçlü olarak açıklandığı ifade edilebilir. Ebeveyn- çocuk ilişkisini güçlendirmek adına yapılabilecekler için kaliteli zaman geçirme anne görüşlerine göre en etkili yöntemdir. Bunun yanı sıra annelerin görüşlerine göre; olumlu iletişim kurmak, güvenli ortam yaratmak ve dinlemek ebeveyn- çocuk ilişkisini güçlendirebilir. Annelerin görüşlerine göre çocukları ile yaşadıkları güçlük sıklıkla iletişimsizdir. Ders/ödev sorumlulukları ile bilgisayar/telefon kullanımında sıklıkla yaşanan güçlükler arasındadır. Ebeveyn- çocuk ilişkisinde yaşanan güçlükler için ihtiyaç duyulan desteklere yönelik anne görüşlerinde ebeveynler için eğitim verilmesi ihtiyaç duyulan desteklerde ilk sırada yer almaktadır. Çocuklara eğitim verilmesi ve psikolog desteği vurgulanan diğer görüşlerdir.

Son zamanlarda aile bağlamında, ebeveynlik ve ebeveyn-çocuk ilişkisine ilişkin görüşler, ebeveynleri çocuğun sosyal çevresinin aktif yöneticileri olarak kapsayacak şekilde genişledi. Ebeveynler ve çocukları arasındaki sağlıklı etkileşim, iyi bir aile ortamını, olumlu nitelikte duygusal bir boyutu ve duygusal desteğin varlığını temsil eder. Bu etkileşim çocuğun durumunu ve davranışlarını olumlu yönde etkiler ve çocuğun normal, fiziksel ve zihinsel gelişiminde büyük rol oynar. Ebeveynler ve çocukları arasındaki iyi ilişkinin (çocuklarda) genel iyi oluşu arttırdığı, daha iyi sosyal yaşamla sonuçlandığı, duygusal sıkıntılara karşı koruduğu ve çocukların riskli davranışlarda bulunmasını önlediği gösterilmiştir. Bu araştırmada ebeveyn- çocuk iletişimi bağlamında sadece 10- 13 yaş (ön ergenlik dönemi) çocuğa sahip olan annelerin görüşlerinin alınması bir sınırlılık taşımaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun genişletilerek babalardan ve diğer gelişim döneminde çocuğa sahip olan ebeveynlerden de görüşler alınması önerilebilir. Çocuğa bakım verenlerin, öğretmenlerin, çocukların ve uzmanların konu ile ilgili görüşlerinin karşılaştırılmasına olanak veren araştırmalar yapılabilir. Ailelerin çocukları ile iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik projeler gerçekleştirilebilir.

Beyanname

Teşekkür: Uygulanamaz.

Yazarların katkıları: Yazar HT makalenin tüm aşamalarında aktif bir şekilde çalışmıştır.

Finansman: Uygulanamaz.

Etik Onay ve Katılım İzni: Etik kurul izni ve katılımcılardan onam alınmıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar, dergi ile yayımlanan çalışmalarının telif hakkını korur. Çalışmalar **CC BY 4.0** lisansı altında lisanslanmıştır.

References

- Antonucci, T. C., Akiyama, H., Takahashi, K. (2004). Attachment and close relationships across the life span. *Attachment & human development*, 6(4), 353–370. <https://doi.org/10.1080/1461673042000303136>
- Başay, A., C., ve Aksoy, A., B. (2017). Farklı gelişim döneminde çocuğu olan babaların çocuk, anne ve baba metaforlarının incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 6(3), 328–347.
- Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-219.
- Bowlby, J. (1969). Attachment and Loss, Vol. 1: Attachment. Attachment and Loss. New York: Basic Books. Bowlby J. Attachment and Loss: Volume 1. 1969.
- Bradford, Kay & Vaughn, LaToya & Barber, Brian. (2008). When There Is Conflict Interparental Conflict, Parent–Child Conflict, and Youth Problem Behaviors. *Journal of Family Issues - J FAM ISS.* 29. 780-805. <https://doi.org/10.1177/0192513X07308043>.
- Bugental, D. B. & Johnston, C. (2000). Parental and Child Cognitions in the Context of the Family. *Annual Review of Psychology*, 51, 315-344. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.psych.51.1.315>
- Carli, L.L. (2020), "Women, Gender equality and COVID-19", *Gender in Management*, Vol. 35 No. 7/8, pp. 647-655. <https://doi.org/10.1108/GM-07-2020-0236>
- Erbil, F. (2016). *Çocuk Algısı ve Çocuk Katılımı*. A. Kaya ve diğerleri (Ed.), *Değerler Eğitimi Eğitimde Farklılık ve Katılım Hakkı* (s. 107-127). içinde. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, Ö., Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumu Algıları İle Atılganlık Ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Eser, B., & Yazgin, E. (2023). Examining the Value of Children in Terms of Family Structure for Families in Northern Cyprus. *Pedagogika / Pedagogy*, 144(4), 137–157. <https://doi.org/10.15823/p.2021.144.8>
- Farrell, A. K., Simpson, J. A., Carlson, E. A., Englund, M. M., & Sung, S. (2017). The impact of stress at different life stages on physical health and the buffering effects of maternal sensitivity. *Health psychology : official journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*, 36(1), 35–44. <https://doi.org/10.1037/hea0000424>
- Gardiner, H. W. ve Gander, M. J. (2010). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (çev. Ali Dönmez, Bekir Onur, Nermin Çelen), İmge Kitabevi Yayınları.
- Gözübüyük, A., & Özbey, S. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Motivasyon Düzeyleri ile Baba-Çocuk İlişkisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 23-37. <https://doi.org/10.21733/ibad.763103>
- Grusec, J. E. (2011). Socialization Processes in the Family: Social and Emotional Development. *Annual Review of Psychology*, 62, 243-269. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.psych.121208.131650>
- Grusec, J. E., Chaparro, M. P., Johnston, M., & Sherman, A. (2014). The development of moral behavior from a socialization perspective. In M. Killen & J. G. Smetana (Eds.), *Handbook of moral development* (2nd ed., pp. 113–134). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203581957.ch6>
- Hollenstein, T., Tighe, A. B., & Loughheed, J. P. (2017). Emotional development in the context of mother–child relationships. *Current Opinion in Psychology*, (17), 140–144. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.07.010>
- Kagıtcıbaşı, C., and Ataca, B. (2005), Value of Children and Family Change: A Three-Decade Portrait From Turkey. *Applied Psychology*, (54): 317-337. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2005.00213.x>
- Kagıtcıbaşı, C., Sunar, D., & Bekman, S. (2001). Long-term effects of early intervention: Turkish low-income mothers and children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22(4), 333–361. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(01\)00071-5](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(01)00071-5)
- Karabanova, O. A. & Poskrebysheva, N. N. (2013). Adolescent autonomy in parent–child relations. *Procedia-social and Behavioral Sciences*, 86, 621–628. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.624>
- Kazan, H., & Sarısoy, S. (2021). Anne-çocuk ilişkisi bağlamında okul öncesi dönemde iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 441-472.
- Kerns, K. A., & Brumariu, L. E. (2014). Is insecure parent–child attachment a risk factor for the development of anxiety in childhood or adolescence? *Child Development Perspectives*, 8(1), 12–17. <https://doi.org/10.1111/cdep.12054>
- Kılıçgün, M. Y. (2011). Çocuk haklarına yönelik ebeveyn tutum ölçeği'nin geliştirilmesi ve standardizasyonu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (31), 1-22.
- Kochanska, G., Aksan, N., & Joy, M. E. (2007). Children's fearfulness as a moderator of parenting in early socialization: Two longitudinal studies. *Developmental Psychology*, 43(1), 222–237. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.1.222>
- Kök, E. E., & Ünal, F. (2018). Ebeveynlerin Çocukları ile İlişkilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1437-1446. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.1967>
- Kuzucu, Y. (2011). Duyguları ifade etme ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 779-792.
- Lai, K. W., & McBride-Chang, C. (2001). Suicidal ideation, parenting style, and family climate among Hong Kong

- adolescents. *International Journal of Psychology*, 36(2), 81-87. <http://dx.doi.org/10.1080/00207590042000065>
- Lau, M. A., Bishop, S. R., Segal, Z. V., Buis, T., Anderson, N. D., Carlson, L., Shapiro, S., Carmody, J., Abbey, S., & Devins, G. (2006). The Toronto Mindfulness Scale: development and validation. *Journal of clinical psychology*, 62(12), 1445–1467. <https://doi.org/10.1002/jclp.20326>
- Maccoby, E. E. (2000). Parenting and its effects on children: On reading and misreading behavior genetics. *Annual Review of Psychology*, 51, 1–27. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.51.1.1>
- Pempek, T. A., & Lauricella, A. R. (2017). The Effects of Parent-Child Interaction and Media Use on Cognitive Development in Infants, Toddlers, and Preschoolers. In *Cognitive Development in Digital Contexts* (pp. 53–74). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-809481-5.00003-1>
- Malczyk, B. R., & Lawson, H. A. (2017). Parental monitoring, the parent-child relationship and children's academic engagement in mother-headed single-parent families. *Children and Youth Services Review*, 73, 274–282. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.12.019>
- Mercan, Z., Şahin, F. T. (2017). Babalık Rolü ve Babalık Rolü Algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-10.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Ngai, S. S., Cheung, C., To, S., Liu, Y., & Song, H. (2013). Parent-child relationships, friendship networks, and developmental outcomes of economically disadvantaged youth in Hong Kong. *Children and Youth Services Review*, 35, 91-101. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.09.025>
- Ngai, S. Y., & Cheung, C. K. (2009). The effects of parental care and parental control on the internal assets of adolescent children in Hong Kong. *International Journal of Adolescence and Youth*, 15, 235-255. <http://dx.doi.org/10.1080/02673843.2009.9748031>
- Patricia-Luciana, R. (2011). The time factor: Does it influence the parent-child relationship?! Elsevier, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 33, 11-14.
- Sağlam, M., & Aral, N. (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk Ve Medeniyet*, 1(2), 43-56.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya* (17. Baskı). Pegem Akademi.
- Sunar D., Fişek E. (2005). *Contemporary Turkish Families*. Published as a chapter in: U. Gielen & J. Roopnarine (Eds.), *Families in global perspective*, (169-183). Allyn& Bacon/Pearson.
- Sunar, D. (2009). *Mothers' and fathers' child-rearing practices and self-esteem in three generations of urban Turkish families*. In S. Bekman & A. Aksu-Koc (Eds.), *Perspectives on human development, family and culture* (pp. 126–139). Cambridge University.
- Temel, D., & Türkoğlu, B. (2019). Yerleşim Yerlerine Göre Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 843-871. <https://doi.org/10.17152/gefad.447017>
- Tezel Şahin, F. ve Cevher F. N. (10-15 Eylül, 2007). Türk Toplumunda Aile-Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış. ICANAS 38 (38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.
- Uzun, H., Simsar, A., & Karaca, N. H. (2019). Türkiye’de Erken Çocukluk Döneminde Baba Çocuk İlişkisi Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *E-Kafkas Journal of Educational Research*, 6(2), 1-8. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.578894>
- Wood, J. J., McLeod, B. D., Sigman, M., Hwang, W. C., Chu, B. C. (2003). Parenting and childhood anxiety: theory, empirical findings, and future directions. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 44(1), 134–151. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00106>
- Zamarro, G., Prados, M.J. Gender differences in couples' division of childcare, work and mental health during COVID-19. *Rev Econ Household* 19, 11–40 (2021). <https://doi.org/10.1007/s11150-020-09534-7>